

Jubileusz 80-lecia urodzin prof. dr hab. Jerzego A. Chmurzyńskiego

W dniu 11 marca 2009 w Sali Konferencyjnej na II piętrze Instytutu odbyła się uroczystość jubileuszu 80-lecia urodzin prof. dr hab. Jerzego Andrzeja Chmurzyńskiego, zorganizowana wspólnie przez Zakład Neurofizjologii naszego Instytutu oraz Polskie Towarzystwo Etologiczne (PTEtol.). Uroczystość otworzył prof. Andrzej Wróbel, Kierownik Zakładu Neurofizjologii, a następnie oddał głos prof. Ewie J. Godzińskiej, uczennicy prof. Chmurzyńskiego, która poprowadziła dalszą część spotkania, w krótkiej żartobliwej prezentacji przedstawiając najważniejsze etapy drogi naukowej, osiągnięcia i zasługi Jubilata: profesora emerytowanego naszego Instytutu, etologa wybitnie zasłużonego dla rozwoju nauk behawioralnych w Polsce. W odpowiedzi Jubilat odczytał utrzymany w równie żartobliwym tonie wiersz „Krakowski jubileusz” autorstwa Tadeusza Boya-Żeleńskiego. Następnie zostały odczytane utwory poetyckie złożone na cześć Jubilata: kilka limeryków autorstwa prof. Jolanty Barańskiej, dalsze limeryki złożone przez red. Marka Antoniego Wasilewskiego oraz poemat „Osobista apoteoza prof. dr Jerzego Chmurzyńskiego, z okazji osiągnięcia wieku dojrzałości przez Prezesa Komitetu Neurobiologii PAN pospiesznie, lecz z sercem *de novo* sklecona” nadesłany z Krakowa przez jego autora, prof. Jerzego Vetulaniego. Uroczystość zakończyło przyjęcie jubileuszowe.

Krótki życiorys naukowy prof. dr hab. Jerzego A. Chmurzyńskiego

Jerzy Andrzej Chmurzyński urodził się 11 marca 1929 r. w Warszawie. W r. 1952 ukończył studia wyższe na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie w r. 1952 został pracownikiem naukowym Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN. Początkowo pracował w Zakładzie Biologii Instytutu pod kierunkiem prof. Jana Dembowskiego, a następnie prof. Stanisława Dryla, następnie począwszy od r. 1970 stał się pracownikiem Zakładu Neurofizjologii, kierowanego kolejno przez prof. Jerzego Konorskiego oraz prof. Bogusława Żernickiego. Do grona mistrzów naukowych J. A. Chmurzyńskiego należy też zaliczyć prof. Romana J. Wojtusiąka z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz wybitnego etologa brytyjskiego Williama H. Thorpe'a, pod którego kierunkiem pracował podczas półrocznego stażu naukowego na Uniwersytecie w Cambridge. W latach 1964-1970 J. A. Chmurzyński pełnił funkcję p. o. kierownika Pracowni Etologii Zwierząt, działającej w obrębie Zakładu Biologii naszego Instytutu, zaś w latach 1982-1985 i następnie 1990-1999 (do chwili odejścia na emeryturę) był Kierownikiem Pracowni Etologii działającej w Zakładzie Neurofizjologii.

Działalność naukowa J. A. Chmurzyńskiego obejmowała przede wszystkim prace doświadczalne z dziedziny etologii owadów, prowadzone zarówno w warunkach laboratoryjnych (badania reakcji fotycznych u much z rodzajów *Musca*, *Calliphora* i *Lucilia*), jak i w warunkach terenowych (przede wszystkim orientacja przestrzenna samic oraz zachowania seksualne samców wardzanki *Bembix rostrata*, samotnej błonkówki należącej do rodziny grzebaczowatych). J. A. Chmurzyński jest też autorem licznych artykułów teoretycznych i monograficznych poruszających szerokie spektrum różnorodnych zagadnień z zakresu etologii ogólnej oraz z pogranicza biologii i filozofii. Wypowiadał się między innymi na temat biologicznych korzeni zjawisk estetycznych, czasu biologicznego, etycznych zasad pracy w naukach behawioralnych, dobra i zła w kategoriach biologicznych oraz ewolucjonizmu.

J. A. Chmurzyński położył też wielkie zasługi na polu nauczania, popularyzacji i promocji nauk behawioralnych. Wykładał etologię na uczelniach warszawskich, między innymi na Uniwersytecie Warszawskim oraz w Akademii Teologii Katolickiej. Wraz z prof. Bogdanem Sadowskim jest autorem podręcznika akademickiego „Biologiczne mechanizmy zachowania” (Warszawa, PWN, 1989), który przez wiele lat funkcjonował jako jedyny nowoczesny polski podręcznik dotyczący tej problematyki. Jest też autorem licznych haseł napisanych dla wielu różnych encyklopedii. Dziełem życia J. A. Chmurzyńskiego jest jednak niewątpliwie gigantyczny i stale uaktualniany „Słownik encyklopedyczny biologii zachowania się i pojęć pokrewnych” dostępny na serwerze wewnętrznym naszego Instytutu (pod adresem [common\sownik-eto!\sownik\sownik-etol.doc](http://common.slownik-eto.pl/slownik/slownik-etol.doc)) oraz w komputerze naszej Biblioteki. Wiele publikacji i esejów J. A. Chmurzyńskiego można też znaleźć na stronie internetowej Polskiego Towarzystwa Etologicznego (PTEtol.). J. A. Chmurzyński ma ogromne zasługi dla rozwoju nauk behawioralnych w Polsce. To właśnie dzięki jego inicjatywie już od roku 1966, a więc już od 43 lat są nieprzerwanie organizowane w naszym Instytucie comiesięczne Seminaria Etologiczne (odbyło się ich już 290). Począwszy od r. 1991, seminaria te stanowią jednocześnie posiedzenia Polskiego Towarzystwa Etologicznego (PTEtol.). To właśnie J. A. Chmurzyński był Prezesem-Założycielem PTEtol., które w r. 1991 założyła garstka kilkunastu zapaleńców, zaś które obecnie skupia już 121 członków, a jego lista adresowa liczy 610 adresów. Prof. Chmurzyński nadal działa aktywnie w Zarządzie Głównym PTEtol., przyczyniając się w znacznym stopniu do stałej aktualizacji i rozbudowywania strony internetowej Towarzystwa.

Ewa J. Godzińska (tel. 373)

